

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. An creaturarum perfectiones contineantur in Deo formaliter, vel
tantùm eminenter?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

non est, iudicis potius non esse, quam esse? Quid item Deus? sine quoniam est. Tam nihil esse sine ipso, quam nec ipse sine se potest. Ipse sibi, ipse omnibus est. Ac per hoc quodammodo solus est ipse, qui suum ipseus est, & omnium esse.

Confirmatur: Si daretur albedo separata, & per se subsistens, quæ nullum diceret ordinem ad subiectum, nihil ei de virtute & perfectione albedinis deesse posset: nam alicui albedini, aliquid de virtute & perfectione albedinis deest, ex defectu recipientis; quia eam secundum suum modum recipit: At Deus est ipsum esse abstractum ab omni contrahibili, infinitum, irreceptum, & illimitatum: Ergo totam entis perfectionem in se continet.

Confirmatur amplius: Quod est infinitum in aliquo genere, omnes illius perfectiones continet: v. g. si daretur calor infinitus, omnem perfectionem caloris contineret; si poneretur linea infinita, omnem longitudinem occuparet: vel si daretur sphaera immensa & infinita, illa (ut ait Nicolaus Cusa, libro de docta ignorantia) intra sui ambitus interminatam amplitudinem, omnes figuras comprehenderet: Sed esse per se subsistens & irreceptum, est simpliciter, & in genere entis infinitum; cum careat omni limitativo, tam materiali, quam formali; ut latius expendemus infra, quando agemus de infinitate Dei: Ergo illud omnes omnium entium perfectiones eminentissimè in se continet.

19. Secunda ratio: Unumquodque intantum est perfectum, in quantum est in actu, imperfectum vero, in quantum est in potentia, cum privatione actus: Sed Deus est totaliter in actu, & nullo modo in potentia; est enim actus purissimus, & omnis potentialitatis expertus: Ergo perfectissimus est.

Præterea: In unoquoque genere est aliquid perfectissimum, à quo cætera sub tali genere comprehensa mesurantur: Sed Deus est primum in genere entis: Ergo est mensura totius bonitatis & perfectionis in rebus, & omnes creaturarum perfectiones in se continet.

Confirmatur: Quæ sunt dispersa in inferioribus, modo eminentiori sunt unita in superioribus: Sed Deus est primum & supremum omnium entium: Ergo omnium creaturarum perfectiones, in ipso eminentissimo modo uniantur, & continentur.

20. Denique, ut discit S. Doctor hic art. 2. Quid est perfectionis in effectu, debet inveniri in causa efficiente, vel secundum eandem rationem, si sit agens univocum; vel eminentiori modo, si sit æquivocum: Sed Deus est prima causa effectiva rerum: Oportet ergo rerum omnium perfectiones in eo præexistere. Unde Dionysius de divinis nominibus, cap. 8. *Si per exiles imagines, ad auctorem omnium ascendentes, purgatissimis oculis respiciamus, omnia invenimus in omnium causa, uniformiter, & conjunctè.* Et cap. 2. docet omnia de Deo affirmari quodam modo & negari; illumque vocat, Πάντων θεόν, ἢ πάντων ἀποκρίσιον, id est, *Omnium positionem, & omnium ablationem*: quia eminenter ponit omnia, tanquam omnia continens, & formaliter omnia aufert; quia à se excludit omnem rationem formalem creatam & limitatam.

21. Displicet tamen quibusdam, hæc Angelici Doctoris ratiocinatio; quia (inquiunt) Sol generat hominem, & causat albedinem: neutrum tamen est in Sole: ex semine nascitur animal, quod non est in ipso semine; penicillus effingit imaginem,

A quis tamen dixerit, imaginem esse in penicillo? Ergo licet Deus sit causa creaturarum, non sequitur earum perfectiones in illo præexistere. Addunt alij, quod cum perfectiones creaturarum sint finita, non sequitur Deum esse infinite perfectum, ex eo quod illas contineat.

Hæc tamen levia sunt, ac frivola, & rationem D. Thomæ magis confirmant, quam infirmant: certissimum enim est hoc principium, effectus in sua causa efficiente præexistit: nam causa efficiens, in hoc à materiali differt, quod hæc in potentia tantum, illa vero in actu præhabet suos effectus; quomodo enim eos producere posset, nisi eos in se virtualiter præhaberet? nam, ut communiter dicitur, nemo dat quod non habet: Sed agere & producere, est dare esse effectui: Ergo agens præhabet in se totum esse, totamque perfectionem sui effectus: vel formaliter, si sit causa univoca, vel eminenter, si sit æquivoca; vel virtualiter, si sit causa instrumentalis, elevata per virtutem, & motionem principalis agentis. Unde negatur imaginem non esse saltem virtualiter in penicillo, ratione motionis artificiosa, à qua regulatur, & applicatur ab artifice. Negatur etiam animal non præexistere virtualiter in semine, & hominem in Sole.

C Ad illud quod additur, dicendum est, quod quamvis perfectiones creaturarum, quæ actu sunt; vel erunt, aut fuerunt, finita sint, & in aliquo determinato numero: Creatura tamen possibiles quæ latent in omnipotentia divina, tanquam in causa, earumque perfectiones, infinitæ sunt, saltem in potentia, & sine categorematicè, ut loquuntur Philosophi: Deus enim, quolibet producta, potest aliam perfectiorem in infinitum producere: Unde ex eo quod omnium creaturarum possibilium perfectiones, in Deo tanquam in causa continentur, rectè infert D. Thomas, illum esse infinite perfectum.

§. II.

An creaturarum perfectiones contineantur in Deo formaliter, vel tantum eminenter?

22. Notandum primò, duplex esse genus perfectionis: Quædam dicitur simpliciter simplex, & ea est quæ in suo conceptu formali, nullam includit imperfectionem, & à Theologis, cum Anselmo in Monologio cap. 14. definitur, *quæ est melior ipsa, quam non ipsa*: sive quam melius est absolute habere, quam non habere. Hujus generis est sapientia, vita, intellectio, &c. absolute enim melius est vivere, & esse sapientem & intelligentem; quam carere vitâ, intelligentiâ & sapientiâ. Alia est perfectio secundum quid, quæ in suo conceptu, ita concludit imperfectionem aliquam, ut ab ea separari nunquam possit: Unde absolute, non est melius omni enti illam habere, quam eâ carere. Hujus generis est moveri, ratiocinari, & omnes differentie, sive specificæ, sive numericæ creaturarum, à quibus ratio entis creati & limitati, præcindi, & separari nequit.

23. Notandum secundo, aliquam perfectionem contineri posse in aliquo tripliciter: Primo formaliter, sicut rationalitas in homine: Secundo eminenter, sicut calor in Sole: Tertio virtualiter, sicut planta in semine. Rursus aliquid potest esse in aliquo eminenter duobus modis, scilicet eminenter formaliter, sicut vegetativum & sensitivum, in anima rationali; & practicum &

speculativum in Theologia; vel eminenter virtualiter, sicut calor in Sole. Denique aliquid potest esse in alio eminenter formaliter, duobus modis: scilicet perfectè, ut quando inferius continetur in superiori, à primo gradu, usque ad ultimam differentiam, etiam individualem; & imperfectè, quando scilicet in eo continetur, solum quoad rationes generales, & genericas, non verò quantum ad rationes atomas & individuales. His positis.

14. Dico primò: Perfectiones omnes simpliciter simplices esse in Deo formaliter eminenter.

Probat: Deus est summè & infinitè perfectus, ut ostendimus §. precedenti: Ergo formaliter in se continet perfectiones omnes quæ sunt tales simpliciter, & quæ nullam imperfectionem in se includunt: Atqui perfectiones simpliciter simplices, in conceptu formali nullam dicunt imperfectionem: Ergo in Deo formaliter continentur.

Confirmatur primò: Cum Deus sit id quo nihil majus aut melius excogitari potest, ei tribuendum est quod est melius: Sed perfectio simpliciter simplex est melior ipsa, quam non ipsa, ut dicit Anselmus: Ergo formaliter Deo tribuenda est.

Confirmatur secundò: Hujusmodi perfectiones prædicantur formaliter de Deo: dicitur enim Deus formaliter intelligens, sapiens, justus, misericors: Sed prædicari sequitur esse, & modus prædicandi modum essendi: Ergo illæ perfectiones sunt in Deo formaliter.

Quod autem in illo sint etiam eminenter, ex eo patet, quod sunt in illo sub ratione altiori, & eminentiori, quam in creaturis: in istis enim sunt accidentia, qualitates, habitus; & habent modum essendi finitum, & limitatum: in Deo autem sunt substantia, & habent modum essendi infinitum & illimitatum.

Dico secundò: Perfectiones secundum quid creaturarum, non sunt in Deo formaliter, sed tantum eminenter, eminentiâ perfectâ, ita ut illas contineat, non solum secundum rationes communes & genericas, sed etiam secundum rationes específicas & individuales.

25. Probat: prima pars: Impossibile est aliquam imperfectionem esse formaliter in Deo: Sed perfectiones secundum quid involvunt inseparabiliter & impræscindibiliter in suis conceptibus formalibus aliquam imperfectionem, ut constat in rationalitate, immobilitate, motu, discursu, &c. Ergo non sunt formaliter in Deo.

Confirmatur primò: Quæ sunt formaliter in Deo, de illo formaliter dicuntur, ut patet de sapientia, potentia, justitia, & aliis perfectionibus, quæ quia sunt in Deo formaliter, de illo formaliter prædicantur: At perfectiones secundum quid de Deo formaliter non dicuntur: Deus enim non potest dici corpus, nec leo, aut agnus, vel lapis, nisi metaphoricè: Ergo illæ non sunt formaliter in Deo.

Confirmatur secundò: Si perfectiones secundum quid creaturarum, essent formaliter in Deo, sequeretur quod Beati videntes essentiam divinam, cognoscerent distinctè omnes creaturas possibiles, secundum perfectiones illarum; & sic quod comprehenderent divinam omnipotentiam: Consequens est falsum, ut ostendimus in Tractatu de Visione Beatifica: Ergo & Antecedens. Sequela Majoris probatur: Ut enim ibidem docetur, Beati cognoscunt distinctè, per

A lumen gloriæ, & visionem beatificam ea omnia quæ sunt in Deo formaliter, ut essentiam, attributa, & relationes &c. Ergo si perfectiones secundum quid creaturarum, in Deo contineantur formaliter, quilibet beatus, ex vi visionis beatificæ, eas cognosceret.

26. Secunda pars etiam suadet: Deus est causa efficiens, non univoca, sed æquivoca omnium creaturarum: Ergo debet illarum perfectiones, in se eminenter præhabere. Probat: Consequentia: causa enim efficiens, eâ ratione quæ est efficiens, debet in se virtualiter, vel eminenter præhabere effectum quem producit, ut supra ostendimus: eâ verò ratione quæ est æquivoca, debet illum excellentiori, & perfectiori modo, & sublatis imperfectionibus, in se præhabere, ac proinde eminenter, ut constat in Sole, & alijs causis superioribus.

27. Quod autem continentia illa eminentialis, sit perfecta, & se extendat non solum ad rationes communes, & genericas, sed etiam ad atomas & individuales, docet Sanctus Thomas infra quæst. 14. art. 6. ubi hæc scribit: *Omnia in Deo præexistunt, non solum quantum ad id quod commune est omnibus, sed etiam quantum ad ea, secundum quæ res distinguuntur. Et sic cum Deus omnes perfectiones contineat, comparatur Dei essentia ad omnes rerum essentias, non sicut commune ad propria, ut unitas ad numeros, vel centrum ad lineas, sed sicut perfectus actus ad imperfectum, ut si dicerem homo ad animal, vel senarius qui est numerus perfectus, ad imperfectos sub ipso contentos.* Ex quo ibidem inferit, Deum cognoscere res omnes creatas, non solum in communi, & secundum rationes uniuersales & genericas; sed etiam distinctè, & in particulari, & secundum differentias atomas, & individuales.

Hinc habes, perfectiones omnes creaturarum, multò perfectiori, & eminentiori modo in Deo contineri, quam animalia, & plantæ in virtute Solis, & aliorum corporum cælestium: nam Sol, & corpora cælestia, non attingunt per se primò in rebus inferioribus, nisi rationem viventis, aut corporis corruptibilis, quæ cum sit potentialis, & generica, non includitur in ultimis illarum differentijs, & sic non continet res inferiores, nisi continentia quadam eminentiali imperfectâ, & se extendente solum ad rationes communes & genericas: Deus autem suâ causalitate, & omnipotentia, per se primò attingit in rebus creatis rationem entis producibilis, quæ per se primò correspondet uniuersalissimæ causæ: unde cum ratio illa sit transcendens, & formaliter imbibita in modis, & differentijs creaturarum, Deus illas continet modo quodam eminentiali perfectissimo, & se extendente, non solum ad rationes communes & genericas, sicut continentia eminentialis Solis; sed etiam ad rationes atomas & individuales.

28. Mira hæc divini esse eminentia & comprehensio, significatur in sacris litteris, præcipuè in visione illa Isaiæ cap. 46. ubi dicit, *Vidi Dominum sedentem super solum excelsum, & eleuatum, & plena erat domus maiestate eius, & ea quæ sub ipso erant, replebant Templum. Seraphim stabant super illud, & clamabant Sanctus, Sanctus, Sanctus, &c.* Prima enim proprietates diuinæ continentia, scilicet eminentia, declaratur in eo quod attribuitur Deo celsitudo, quando dicitur, quod sedet super solum excelsum

sum & elevatum. Comprehensio verò totius entitatis & perfectionis quæ in creatura reperitur, denotatur in eo quod Deus depingitur, veluti amictus gloriâ, ad significandam plenitudinem maximam divini esse, ambientis & continentis totum esse creaturarum. Ad explicandum verò quod esse Dei continet omne esse creaturarum, sine ulla admixtione defectûs, & seclusis imperfectionibus potentialitatis, limitationis, compositionis &c. Seraphim clamant *Sanctus, Sanctus, Sanctus*: Sanctitas enim idem est ac puritas; & ad hoc amplius declarandum, ter vocatur Sanctus, ut hac trinâ repetitione denotetur, puritatem illam esse summam, & infinitam, & ab omni impuritatis macula, & imperfectionis fece prorsus immunem. Unde Augustinus, vel

Cap. 14

Author libri de Speculo apud Augustinum tomo 9. *Deus est sine quantitate magnus, sine qualitate bonus, sine tempore sempiternus, sine morte vita, sine infirmitate fortis, sine mendacio verus, sine loco ubique totus, sine situ ubique presens, sine extensione omnia implens, sine contractione ubique occurrens, sine motu omnia transcendens, sine statu intra omnia manens, sine indigentia omnia creans, sine labore omnia regens, sine mutatione omnia mutabilia faciens.*

§. III.

Demonstratur Deum simul cum creaturis, non esse quid majus, aut perfectius, etiam extensive, quam Deum solum.

30. **D**ico tertio: Deus cum creaturis non est aliquid majus & perfectius intensive; imò nec extensive proprie, quam Deus solus. Est contra Durandum, & quosdam alios: est tamen D. Thomæ 1. 2. quæst. 34. art. 3. ad 2. & quæst. 5. de malo, art. 1. ad 4. & in 3. sent. dist. 6. quæst. 2. art. 3. ad 2.

Probatur primò conclusio ex Scriptura, & SS. Patribus: Isaïa 40. tota creaturarum universitas, cum Deo collata, dicitur esse quasi stilla stilula, & omnes gentes quasi non sint, sic esse coram eo, & quasi nihilum & inane reputari: Sed ex accessione nihili, esse non crescit, sed potius decrescit: Ergo nec ex accessione creaturarum augetur & crescit divina perfectio. Unde Augustinus tract. 11. in Joan. *Si fueris sine Deo, minor eris; si fueris cum Deo, major Deus non erit: non ex te ille major, sed tu sine illo minor.* Item Gregorius Nazianzenus supra relatus, comparat Deum Oceano, & vocat essentiam divinam *πλάγος ὕδατος*, id est immensum quoddam Pelagus essentia. Sicut ergo Oceanus sic à natura dives est, sic seipso abundans, ut nec adventitiis aquis crescat, nec perpetuâ aquarum subter labentiû fugâ decrescat; ita Deus, nec incrementa, nec decremента patitur perfectionis, semper plenus, semper abundans, & superfluens.

31. Probatur secundò ex D. Thoma, qui loco citato ex 3. sent. dicit: *Bonum creatum se habet ad increatum, sicut punctum ad lineam*: Sed punctum, cum sit indivisibile, additum lineæ non facit majus: Ergo nec creaturæ additæ Deo. Item loco §. 1. citato ex summa contra Gentes, docet quod divinum esse se habet sicut ens abstractum abstractione formali, respectu aliarum perfectionum: Sed ens abstractum abstractione formali, & Angelus v. g. non sunt quid perfectius, quam solum ens abstractum: si quidem habent se sicut includens & inclusum, & quiddam perfectionis

Tom. 1.

A est in Angelo, clauditur in ente sic abstracto: Ergo etiam Deus & creaturæ simul sumptæ, non faciunt aliquid majus & perfectius, quam solus Deus.

Probatur insuper conclusio rationibus D. Thomæ, locis citatis. In primis enim infinitum, ex additione alicujus finiti, non potest fieri majus, ut docet Aristoteles: Sed Deus est simpliciter, & in genere entis infinitus, ut infra ostendemus; perfectiones verò creaturarum sunt limitatæ & finitæ: Ergo creaturæ simul cum Deo, non faciunt aliquid majus & perfectius, quam solus Deus.

324

B Secundo, Deus est ens per essentiam, creaturæ entia per participationem: Unde sicut participatio alicujus rei, non ponit in numero cum re cujus est participatio; ita nec creaturæ, in ratione perfectionis, ponunt in numero cum Deo, cujusque perfectionibus.

Tertio, Quando aliquid additur alteri ejusdem rationis, tunc fit aliquid majus, ut si linea addatur lineæ: cæterum si addatur aliquid diversæ rationis, non fit majus, aut perfectius, ut si lineæ addantur multa puncta: Sed perfectio creata est diversæ rationis, & ordinis inferioris ad perfectionem divinam, & plus ab illa distat in ratione perfectionis, quam punctus à lineâ in ratione quantitatis: nam lineâ & punctus, saltem reductivè, ponuntur in eodem prædicamento, & aliquo modo conveniunt in ratione quantitatis: Deus verò & creaturæ, se totis diversæ sunt, & ne quidem in genere conveniunt: Ergo creaturæ simul cum Deo non faciunt aliquid majus & perfectius, quam solus Deus.

C Denique, Sicut tempus additum aternitati, non auget, nec extendit durationem ipsius: quia omnes durationes illi inferiores, in ea eminentissimo modo continentur: ita Deus & creaturæ, non sunt aliquid perfectius, etiam extensive, quam solus Deus; quia similiter tota perfectio creaturarum, etiam numerica, in Deo perfectissime continentur.

D Confirmatur: Mundus supra divinam perfectionem, nihil aliud addit, præter dependentiam, limitationem, & imperfectionem: Sed ex additione dependentiæ, & imperfectionis, nequit augeri vel extendi divina perfectio: Ergo creaturæ additæ Deo, non possunt facere aliquid majus & perfectius, etiam extensive proprie. Quod addo, quia extensive improprie, aliquo modo Deus & universum efficiunt majus, in quantum sunt plures res, & plures modi habendi eandem perfectionem, sicut plura puncta faciunt majus extensive improprie, cum lineâ; non quòd augeant eam extensive, sed quia sunt plura numero.

331

ARTICVLVS III.

De Bonitate Dei.

Ad quæstionem 6. Divi Thomæ.

QVæ D. Thomas docet quæst. 5. de bono in communi, philosophica sunt, & supponenda potius ex Metaphysica, quam fusiùs exponenda. Quare his omiſſis, solum hîc agemus de bonitate Dei, de qua merito dici potest illud quod ait Augustinus de gloria Paradisi: *Desiderari potest, concupisci potest, suspirari potest, verbis explicari non potest.*

Tract. 34. in Joan.

M